

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

66. An Episcopus possit dispensare in irregularitate ex defectu natalium, si
delictum sit occultum? Et an cum illegitimo occulto quoad Sacros Ordines,
Dignitates, & beneficia curata, solus Papa ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

334 Tract. III. De Potestate Episcoporum,

In Ref. pri- q̄d si filius sciat, aut credat se esse illegitimum, & ma post leg. ex una parte causa vrgat cur fac̄t Ordines susci- §. Nota ve- piat, ex altera parte fr̄ hoc faceret petendo dispen- & pro salationem, & infamaret grauiter apud Papam, tunc & huius ibidem in sine dispensatione potest ordinari. Exemplum habes fine dicta Ref.

si primogenitus Regis occulēt sciens se illegitimum est, hæreditatem legitimo fratris non possit aliter relinqueret quām si sit Cardinalis, vel Sacerdos, non teneatur se infamare apud Summum Pontificem.

RESOL. LXV.

An Episcopus vigore huius Decreti possit dispensare in illegitimis natalibus oculis ad ordines maiores, & ad beneficia Curata?

Et quid, si aliquis bona fide ordinatus fuerit, & posse cognoscere natalium defectus, an Episcopus possit cum eo dispensare, & in successis ministri?

Et quid etiam, si mala fide suscepit ordinis? Ex p. tract. 2. Ref. 24.

Sup. hoc in Resolutionibus duarum annotationū sequentium.

S. 1. **A**d hoc dubium, ita nouissimè responderet Marchinus de Sacram. Ordinis tract. 1. part. 10. capite 2. difficultate 3. num. 14. Non defundunt Doctores hanc facultatem Episcopo concedentes virtute Tridentini, siff. 24. de reformat. cap. 6. quod concedit Episcopis potestatem dispensandi in quacunque irregularitate ex delicto occulto proueniente: sed defectus natalium prouenit ex delicto parentum occulto: ergo potest tolli ab Episcopo. Et ideo hanc sententiam lecitus est Aulia, de cens. part. 7. disp. 2. dub. 7. & nouissimè Diana moral. resol. part. 2. tract. 15. Mifcell. refol. 21. Ceterum hanc opinionem omnes alii Doctores, vt falsam omnino eliminaverunt. Narrauit in Manuali c. 27. num. 194. Toletus, Hugolinus, Suarez, Sayrus, Fillicius, Bonacina, & alii plures locis supra citatis, qui impedimentum natalium enumerant inter irregularitates ex defectu, non ex delicto. Quare, vbi tribuit Episcopis Tridentinum facultatem dispensandi in quacunque irregularitate ex delicto occulto, certè non loquitur de impedimento natalium, quod non est delictum illegitimi, sed defectus: delictum verò parentum non est delictum infantis illegitimi: Concilium autem loquitur aperte de irregularitate orta ex delicto proprio, non ex alieno. Hucvñque Marchinus, cui etiam addo P. Thesaurus in Praxi de panis part. 1. cap. 23. §. 6. in fine.

2. Sed ego factor hanc suam sententiam committere tenet Doctores, & præter ab ipso citatos, tenent illam Alzedus in Praxi Episcop. part. 2. cap. 6. num. 30. Piaficius in Praxi part. 1. cap. 1. num. 56. & 60. Barboſa de poef. Episcop. part. 2. Alleg. 39. num. 44. Stephanus Baunius ubi infra, & alii. Nego tamen id quod Marchinus assert, contrariam sententiam esse falsam, nam puto esse probabilem cum Doctoribus, quos citauit in part. 2. tra. 1. 5. refol. 21.

Que nunc & part. 4. tract. 2. refol. 64. Vnde me etiam citato sunt antecedentes Refolutions & in Ref. seq. à part. 3. tract. 17. docum. 2. num. 4. sic ait: Si quando la ilegitimidad es oculia, pueda entonces el Opispo dispensar para Ordenes mayores, y todos beneficios, disputan tambien los Doctores; Muchos mas comunmente lo niegan fundados en que la facultad que goza por el Concilio, es para dispensar en las irregularidades oculias, que nacen de delito; pero esta de la ilegitimidad no proviene de delito, sino de indecencia. **Cirrhina Ref.** Mas non obstante esto, Avila, y otros defienden que si, fundadas en que aunque verdaderamente la ilegitimidad cause en la persona alguna indecencia; con todo esto intrínsecamente pende del delito de los pa-

res, lo qual es bastante para que se regule esta irregularidad como las demás, que provienen de delito. Huc usque Machadus. Utramque igitur sententiam probabilem esse puto, licet prima sit communior, & probabilior.

3. Notandum est tamen hic cum Stephano Bau- Sup. con- nio in Theol. mor. tom. 2. tract. 11. quest. 15. quod si bonae fide illegitimus facros arreppulset ordines, iisque præceptis insignitus est, cum eo Episcopus: natalium defectu cognito dispensare poterit, vt in his ministraret, Henrique lib. 14. cap. 8. Avila supra disp. 3. dub. 6. Iqd etiam in quorundam sententiis, si mala fide, & insig- nitus originis sue occultum subticendo, iisque initiatari se estet nullus. Cælestinus tertius auctor in Decretral. n. 10. de renunciat. Non tamen propter quilibet irregularitatem personæ, debet ei qui regulatiter ministrat, celebrandi licentia indulgeri, vt pote si de legitimo matrimonio non sicut natus, quia licet irregularitatem huiusmodi non potuerit subiicere, si tamen & culpa latet, causa, cum eo qui laudabiliter suum impletit officium, (iuncta libi pœnitentia competenti) potest non minus utiliter, quam misericorditer dispensari Ita Pontifex, & Baunius loco citato, licet aliqui in his dissentiant.

4. Et ideo Machadus vbi supra sic assert: Si el Obispo pueda por lo menos dispensar con el ilegitimo, que con buena fe se ordenó para que exercise las ordenes recibidas, es también controvertido entre los Doctores. El Padre Layman, con ser de la contraria opinion dize, que es sin duda, que predeceſor y colegio del Derecho, lo affirma tambien del que se halla y a ordenado: aunque con malafé, como sea oculto el defecto de la ilegitimidad. Si bien Suarez, y otros son de contrario parecer en lo uno, y en lo otro. Sed opinio illa Bauni, & Layman est satis probabilis.

RESOL. LXVI.

An Episcopus possit dispensare in irregularitate ex defectu natalium, si delictum sit occultum? Et an cum ilegitimo occulto quadam facros ordines, Dignitates & beneficia Curata solus Papa dispensare possit; ad minores vero ordines, & beneficium simplex possit Episcopus dispensare, & hoc cum limitatione, quod tale beneficium simplex non fuerit possessum a Pare, quod tale beneficium non requirat facrum ordinem; & ideo cum tali ilegitimo non possit dispensare ad Canonicatum Ecclesia Caibedralis, cum habeat annexum ordinem facrum; poterit tamen ad Canonicatum Ecclesia Collegiata?

Et an possit Episcopus cum prædicto ilegitimo dispensare ordinato in Sacris bona fide, ut in successis ordinibus ministri?

Et quid, si mala fide facros ordines suscepit? Et hoc tosum dicendum est de capitulo sede vacante.

Et notatur, quod tales ilegitimi, causa grani or- gente, possim promoueri ad facros ordines euan- finailla dispensatione, si hoc peri, & obtineri ne- queat sine propria infamia, & parentum.

Et tandem doceatur expositos non esse irregularites quo ad Ordinem & Religionem. Ex p. 10. tract. 11. & Mifc. 1. Refol. 24.

S. 1. Tomachatur parum modestè in me quidam modernus, quia ego sibi quisitiones per tractatas iterum pertracto: sed immixti quidem: nam cum hoc facio; semper aliquid boni addo; vt obseruat doctissimus Pater Dicassillus de Sacr. Rom. tract.

Sup. cont.
to in he-
re. s. n.
per se-
plicem
vite. infi-
& infia
Ref. fco-
Nota re-
per cou-

tralib. 4. disput. 10. dub. 3. num. 40. addendo scilicet vel nouas rationes, vel alios Auctores, quibus illa opinio indiget; cum non sit ita ab aliis communiter recepta, vel fuerit ab aliis aduersum me ore tenus contradicta. Ita erit in questione praesentis Rebus.

lib. 14. cap. vltimo, littera H. Respondeatur Primo; videtur omnino probabile, quod Episcopus possit dispensare in irregularitate proteniente etiam ex delicto occulto alterius: primo, quia verba Concilij id patiuntur, quidquid dicat Suarez. Secundo, quia Concilium non videtur magis voluisse facere irregularibus ex proprio delicto, quam ex alieno. Tertiode, eadem ratio militat etiam in eo, qui propter alienum delictum est irregularis, nimisrum, ne si quis cogatur Roman petere dispensationem, delictum occultum patet, ex quo oritur infamia. Confirmatur: Potest data in iure communis, & dignitatis, latè est accipienda, nisi constet de contrario: & potissimum in praesenti materia, in qua Episcopus quodammodo reducitur ad potestatem suo gradui convenientem.

3. Respondeatur Secundo: Non est improbabile quod Episcopus possit dispensare in irregularitate. Illegitimi; ita Aula, assertens vires doctos id sentire: quia licet respectu ipsius prolis haec irregularitas sit ex defectu; rem tamen moraliter considerando, oritur ex delicto: & Ecclesia eam inducendo, voluit punire patentum incontinentiam, & aquae adeo potest sortiri rationem penae. Confirmatur: Oratio iura hanc inducentia supponunt communiter peccatum in parentibus, ex quo illa oriatur: & variis casibus, vbi peccatum illorum non interuenit; proles non est irregularis, quamvis nata sit extra Matrimonium verum à parte rei, vt patet ex dictis. Nec refert, quod si proles absque culpa parentum nascetur extra matrimonium etiam putatum legitimum, censenda esset irregularis, quia non obstante tali causa rarissimo, & quem lex non spectauit, dicendum, quod moraliter, & secundum quod communissime accidit, illegitimas prolis oriatur ex peccato parentum; & quod lex spectauerit id, quod sapienter accidit; quamvis in eo casu rarissimo, quem non excipit, etiam incurritur Irregularitas: in quo tamen invenitur actio materialiter mala, & sufficiens fundamentum malitia; si adesset certa requisita. Vnde sit verisimile, quod Episcopus in casu resolutionis possit dispensare absolute (huc potest absolute dispensare per Concilium), quod Sacros Ordines, & Beneficia inaqua, seu Dignitates, & prælatutias. Hinc, si quis suscepimus ex occulto adulterio habeatur passim legitimus; possit ab Episcopo impetrare dispensationem ad Sacros Ordines suscipiendos, & Beneficia duplicita. Hucunque Praepositus, loco citato.

4. Verum, licet haec omnia probabiliter dicta sunt; tamen Ego puro cum illegitimo etiam occulto, in hoc & quod ad Sacros Ordines, Dignitates, & Beneficia Cura, solus Papa potest dispensare ad Minores ver. 63. & in Ref. 64. §. vlt. à 10. & Beneficium simplex potest Episcopus. Vtrum principio vs que deducitur expresse in c. 1. de filiis Presbyterorum, que ad medium & in 6. vbi generaliter loquitur de quibuscumque filiis illegitimis. Idem, quod de Episcopo, dicendum est pro Capitulo Sede vacante; vt docet Nauarrus conf. 7. de filiis Presbyterorum. Quod intelligendum est canticum in Res. sol. 2. huic Not. & in eodem §. ante medium, ex toto titulo, de filiis Presbyter. & ex Con. cil. Trident. conf. 25. c. 15. de Reforma. Secunda, quod posse tale Beneficium non requirat Sacrum Ordinem; nam alias non poterit Episcopus in eo dispensare, sicut nec in ipso Ordine Sacro; vt ex pluribus resolutis Sayrus lib. 5. cap. 21. numer. 11. Quapropter probabilius judico, non posse Episcopum dispensare ad Canonicum Ecclesiæ Cathedralis; cum iuxta novum decisionem Tridentini conf. 24. c. 12. de Reforma. habeat annexum Ordinem Sacrum: potest tamen ad

336 Tract. III. De Potestate Episcoporum,

ad Canonicae Ecclesiae Collegialis, de qua non loquitur Concilium.

Sap. contencio in hoc se supradicta in Regis fol. 64. s. vii. probabilitus sustinere posse, quod Episcopus dispensare possit cum illegitimo Ordinato in sacris bona fide, ut in suscepit Ordinibus ministret, quia per ipsam Ordinationem bona fide suscepit videtur ius aliquod ad vsum acquisuisse; vt docuit Nauarrus, tit. de Filiis Presbyter. cons. 4. num. 2. & cons. 5. de ait, qualiter Ordinandor ad secundam quae Henriquez lib. 12. de Matrim. cap. 10. num. 2. & lib. 14. cap. 8. num. 10. Auila part. 7. disp. 3. dub. 7. vers. Sexio notandum. Paulus Layman, lib. 1. Summ. tr. atlatis. 5. part. 5. cap. 5. num. 2. fauetque cap. Lugdunensis 9. quaf. 2. & ibi. Glossa. Quinimò non videtur improbable, quod tradit Layman, posse inquam Episcopum dispensare cum hoc illegitimo, ut in suscepit ordinibus, tamen si mala fide Ordines Sacros suscepisset. Argument. cap. Nisi cum pridem de renuntiari. ibi: Licet irregularitatem non potuerit subiicere; si tamen & culpa latet, & cauta cum eo, qui laudabiliter suum implevit Officium (in iuncta libi pœnitentia salutari) potest non minus viliter quam misericorditer dispensari. Ita Palau, cuius sententiam tenet etiam Escobar, in Theol. moral. tract. 4. Exam. 6. cap. 5. num. 70. Itaque, licet ego, vt dixi, circa propositum questionem, negatiue sententiam adhaerem; tamen contra Suarez existimo affirmatiuam nota improbabilitatis inuri non posse.

6. Et id est post hæc scripta inuenio hanc sententiam tanquam probabilem, præter Doctores citatos contra Suar. & alios, doceat Pellizzarium in Man. Regul. tom. 2. tract. 7. cap. 5. sect. 2. num. 73. Qui etiam n. 70. tenet me citato. Expositos non esse irregulares, quoad Ordines: & ipse addit, & bene, etiā quoad Religionem, siquidem rationes adducit pro Ordinibus, a fortiori probant intentum etiam de Religione; stante, quod iura, quæ alias valde abundant in multiplicandis irregularitatibus, quoad Ordines, de facto non declarant Expositos esse irregulares, quoad Ordines, quin potius oppositi statuant; & si id statuum, quoad Ordines, multo magis dicendum est idem statuisse quoad Religionem; fuxta regulam, ubi militat eadem ratio, militat & cadem iurius dispositio. Quæ regula maximè habet locum, ybi agitur de extenuantiis penitentia, attenta illa alia regula in pœnis benignior interpretatio semper facienda est. Et tandem notat etiam Pellizzarius ubi supra n. 71. quod tales illegitimi, causa gravi virgente possint promoueri ad Sacros Ordines, etiam sine villa dispensatione; si hæc peti, ac obtineri nequeat sine propria infamia, & parentum.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Refat paulo postiniuum, a vers. Ad tertium & in aliis eius not. & quoad Religionem & consequentia praediti. s. sup. hoc supra in fine Ref. 64.

Bullam Cruciatæ non concederet, indulgere data Bulla ea quæ ad illorum facultatem excluduntur, & ita, Episcopi Hispanie anno 1571. ad Regis infantiam concesserunt Bullas quædam ferè similes Bullæ Cruciatæ circa peccata & censuras Episcopo resuatas, & vt fieret compotitio quædam pro incertis. Hac Henriquez.

3. Et nouissimè Trullench. in exposit. Bull. Cruciatæ in proem. dub. 2. num. 4. cum his tamen limitacionibus. Prima, vt Papa Bullam Cruciatæ non concederet. Secunda, vt virginis & ingens necessitas esset. Tertia, vt pecunia que pro illius concessione datur, nullo modo applicetur in vsum & necessitatis ipsius Episcopi, sed in opus pius ad bonum commune spectans, quod probatur à simili, nam etiæ Concil. Trident. sess. 25. cap. 18. de reformat. prohibeat ne aliquid temporale in dispensationibus, tanquam illatum premium recipiatur; nihilominus tamen potest Episcopus absque labo simonia, dum dispensat vota in qua ipse habet potestatem, imponere onus largiendi elemosynas pauperibus, vel Monasterio, quia Tridentinum, vt adiuvet Lessius lib. 2. o. 3. dub. 9. num. 57. tantum prohibet ne dispensans inde sibi aliquod tempore commodum reportet; ergo dum Bullam suam concedit Episcopus, poterit absque simonia illam concedere cum honore, vt praefatur aliqua pecunia in bonum vniuersitatis Ecclesie, vel particularis. Et ideo hanc sententiam absolutè etiam tenet Perez de Lata in lib. trium Gratiarum, fol. 13. & fol. 94. refert D. Didacus de Espinosa Cardinalem & Episcopum Siguntinum instituisse & concessisse quædam Bullam, quam vocauit Carta y Bula de hermandad, y Confradia de nuestra Santa Católica, in qua concessit suam ordinariam facultatem, & multa priuilegia ac Indulgencias Confratribus hanc Bullam accipientibus; foliis tamen duabus drachmis in subsidium belli contra Turcas & Agarenos Regnum Granatense occupantes, & hæc omnia nota est Trullench ubi supra; & qui dicitur Perez de Lata penes me habeo, ponam hic eius verba, sic itaque ait. La Santidad del Papa Pio V. en un breve dado en Roma à 20. de Noviembre an. 1563. suspendio las Indulgencias de la Santa Cruzada y cesando por esto cesado la limosna que se sacava, y ofrecido la guerra de la rebelion de los Moriscos de Granada para socorrer de la limosna de los fieles, se Junto el Cardinal Ejépicio Obispo de Sigüenza Inquisitor general con muchos Obispos de los Reynos, y accordaron de hacer una Carta y Bula de Hernandad concediendo a los que entrassen en ella y diejese la limosna señalada las Indulgencias, y gracias que ellos podian conceder por sus Prelacias en sus Diocesis, la qual se publico en estos Reynos el anno 1570. y se facio tanta limosna como se folia de la Cruzada. Sic ille, ubi postea per extensum ponit dictam Bullam. Sed circa dubium huius resolutionis de meo nihil ego dicam, solum referre volui quod alij dixerunt.

RESOL. LXVII.

An Episcopi possint concedere Bullas cum potestate abfoluendi a causis sibi referentibus, & dispensare, & commutare in eis, que ipsi iure suo ordinario possint? Ex p. 4. tr. 4. & Milc. Ref. 60.

S. I. Negatiue respondet Nauarrus cons. 18. lib. 5. de pœnit. & reniss. & Rodriguez in ad. dit. §. 1. num. 2. docent enim talen concessionem esse simoniacam iure saltem humano prohibitam, in qua nullus inferior Papæ dispensare potest, dispensat autem quando Cruciatam pro belli subsidio contra infideles concedit.

2. His tamen non obstantibus Henriquez lib. 7. de Indulg. cap. 31. num. 1. in glossa lib. C. affirmatiuam sententiam docet, & ideo tenet posse Episcopos in Hispania & India, quæ distant à Papa, si ipse Papa

RESOL. LXVIII.

An ad Episcopatum sit preferendum Theologum Canonizam? Ex parte 7. tr. 12. & Msc. 5. Ref. 1. & ibi ad literam in Ref. 34. Sed hic vna tantum Ref. transcribitur.

S. I. Afirmatiue responderet Petrus de Aragona Sup. art. 1. de inf. quaf. 63. art. 2. concl. 2. vbi sic ait: tom. 4. Ref. 71. De scientia competenti est speciale dubium, san Theologia reddat hominem magis idoneum ad Episcopalem dignitatem, quam Iurisprudentia. Hosticinis Abbas supra c. 1. de consanguinitate, & affinitate quos etiam eligendis